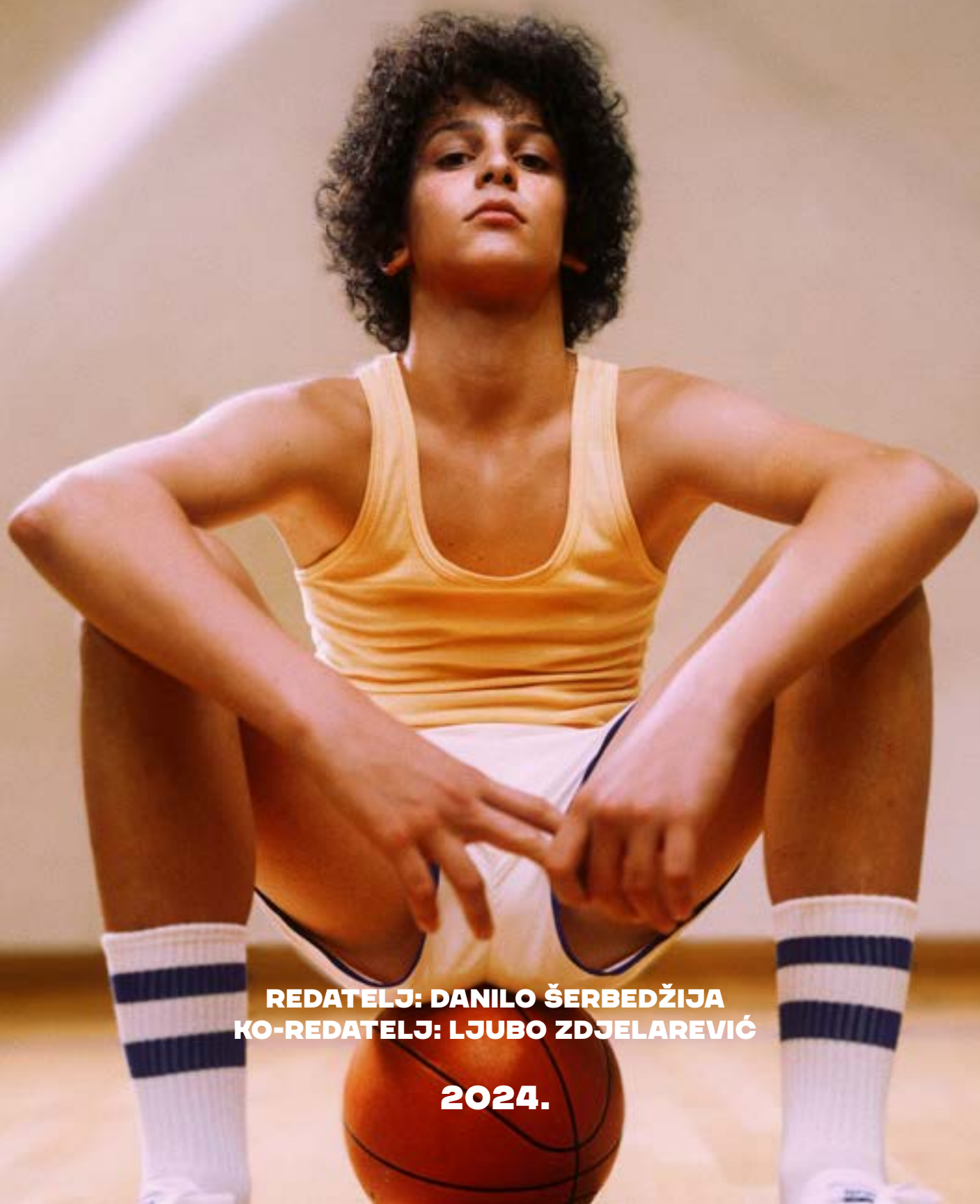

METODIČKI PRIJEDLOZI ZA OBRADU IGRANOG FILMA

DRAŽEN

#NESTOJACEODMENE

REDATELJ: DANILO ŠERBEDŽIJA
KO-REDATELJ: LJUBO ZDJELAREVIĆ

2024.

Slika 1. Mladi Dražen

UVOD

Predmetnim sadržajem želi se učiteljima i djeci podastrijeti obavijesti o filmu, načine obrade teme filma te filmska izražajna sredstva i druge pripremljene aktivnosti. Metodičke prijedloge za obradu, pripremu i ponavljanje pripremili su diplomirani kroatisti, pedagozi, filmolozi i filmski kritičari uz sugestije produkcijskog tima samog filma. Želja nam je da doživljaj filma bude potpun, kako bi učenici bili motivirani za razgovor o filmu u razredu, povezujući znanja školskog gradiva s novostečenim znanjem o filmskoj lektiri i kulturi. Metodički materijal namijenjen je nastavnicima srednjih škola te je prilagođen srednjoškolskom kurikulumu, a upute nastavnicima izravno upućuju kako i kojim redom voditi komunikaciju s učenicima, ne bi li im na taj način olakšali analizu filma. Predviđeno vrijeme za analizu je jedan školski sat.

ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI PREMA KURIKULUMU NASTAVNIH PREDMETA

Razvijanje ljubavi prema filmu i filmskoj umjetnosti; osvješćivanje filmskih tehnika i postupaka, fokusiranje na analizu filmskih izražajnih sredstava, uvod u povijest filma. Izazovi odrastanja u pubertetu i adolescenciji – najviše kroz sportsku komponentu, žrtvovanje radi postizanja uspjeha, prednosti i nedostaci u životu sportske zvijezde. Priča o velikanu hrvatskog sporta, svjetske sportske legende te idola i simbola jedne generacije. Film nam pomaže da učenicima približimo lik i sportski uspjeh Dražena Petrovića, kao i stil i čitavo ozračje koje je vladalo u generaciji koja ga je pratila.

INFORMACIJE O FILMU

Naslov:

Dražen

Godina proizvodnje:

2024.

Zemlje proizvodnje:

Hrvatska, Slovenija, Srbija, SAD

Trajanje:

98 min

Žanr:

Biografsko-sportska drama

Teme:

Sport, košarka, požrtvovnost, obitelj, ljubav, prijateljstvo, uspjesi, razočaranja, upornost

Redatelj:

Danilo Šerbedžija

Ko-redatelj:

Ljubo Zdjelarević

Scenarist:

Ivan Turković Krnjak

Autori projekta i producenti:

Ivor Šiber, Ljubo Zdjelarević

Direktor fotografije:

Ante Cvitanović

Montažer:

Davor Bosankić

Kompozitori:

Hrvoje Prskalo & James Perri

Uloge:

Domagoj Nižić (Dražen Petrović), Tonko Stošić (mladi Dražen Petrović), Romina Tonković (Renata, Draženova djevojka), Pavle Matuško (Aleksandar Petrović), Lovre Tanfara (mladi Aleksandar Petrović), Zrinka Cvitešić (Biserka Petrović), Dragan Mičaović (Jovan 'Jole' Petrović), Victoria Hauer (Klara), Valentin Perković (Warren LeGarie), Mile Kekin (Mirko Novosel)

O REDATELJIMA

Danilo Šerbedžija rođen je 1971. u Zagrebu. Film Dražen njegov je četvrti dugometražni igrani film u redateljskoj karijeri. Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu diplomirao je studij filozofije i grčkog jezika. Na Sveučilištu Ohio u SAD-u završio je poslijediplomski studij iz filmskih umjetnosti magistriravši u klasi redatelja Rajka Grlića filmom *Mussels in Wine*. Režirao je više dokumentarnih i kratkih filmova, dok je njegov dugometražni igrani prvijenac, komedija *72 dana iz 2010.* završio niz priznanja, među ostalim i nagradu publike na Pulskom filmskom festivalu. Redatelj je i ratne drame *Oslobođenje Skopja* iz 2016., te drame *Tereza 37* koja je 2020. trijumfirala na Pulskom filmskom festivalu osvojivši Veliku Zlatnu Arenu.

Ljubo Zdjelarević rođen u Novoj Gradiški 1981. godine. Diplomirao povijest i geografiju na Filozofskom fakultetu, studirao filmsku i kazališnu produkciju na Akademiji dramske umjetnosti u Zagrebu. Godine 2009. osniva Kinoteka d.o.o., produkcijsku kuću koja proizvodi dokumentarne, igrane, animirane projekte, multimediju, te TV reklamne spotove. Usavršavao se na radionicama *Cartoon Finance*, *Insight - Out Potsdam*, *Sarajevo Talent Campus*, *FEST Portugal*, *Motovunska filmska škola* i sl. Diplomant je EAVE-a (European Audiovisual Entrepreneurs) generacija 2012., te član Hrvatskog društva filmskih djelatnika, Hrvatske udruge producenata i Europske filmske akademije.

FILMSKI ROD, VRSTA I ŽANR

Dražen pripada filmskom rodu igranih filmova, dok su ostali filmski rodovi dokumentarni, animirani, eksperimentalni i hibridni (spoj ostalih filmskih rodova). U igranom filmu priča je odglumljena, neovisno temelji li se ona na stvarnim ili izmaštanim događajima i njihovim likovima. Što se tiče filmske vrste, Dražen je dugometražni ili cjelovečernji rad, jer mu je trajanje dulje od sat vremena što je najčešći kriterij pri određivanju filmova ove vrste. Postoje još i kratkometražni filmovi (najčešće do dvadeset minuta trajanja) te srednjometražni filmovi, koji su se svojim trajanjem smjestili između ostale dvije vrste. Naposljetku, Dražen je kao igrani film žanrovski biografsko-sportska drama. Pojedine filmske žanrove odlikuje sličan skup tema, likova i ugođaja. Drama, čiji naziv potječe od grčke riječi za radnju tj. događaj, odnosi se na film s određenom pričom, odnosno zapletom, koja se pripovijeda kroz opisane likove te njihove međusobne odnose, dijaloge i postupke u specifičnim životnim situacijama. Biografska drama u svom središtu ima živote i karijere poznatih ličnosti iz prošlosti i sadašnjosti, a u sportskoj je drami jedan sport (ili više njih) ključan za samu priču te njezino razumijevanje, kao i za pojedine likove u njoj.

SAŽETAK FILMA

Dražen Petrović jedan je od najboljih košarkaša svih vremena koji 1993. odlazi na pripreme hrvatske nacionalne vrste za predstojeće Europsko prvenstvo... Osamnaest godina ranije u rodnom Šibeniku Dražen kao jedanaestogodišnji dječak vježba košarku uz svog pet godina starijeg brata Aleksandra 'Acu'. Zaljubljen u košarku, dječak će potaknuti roditelje da ga upišu u gradski klub. Nakon toga će uslijediti njegov briljantan sportski put koji će ga tijekom 1980-ih dovesti do iznimnih uspjeha u klupskoj i reprezentativnoj košarci, od Šibenika i Zagreba u domovini, preko Madrida u Španjolskoj, do Portlanda i New Jerseyja u Sjedinjenim Američkim Državama. No, i u privatnom, i u sportskom životu, Dražen će se suočavati s nizom izazova, ali od košarke neće odustajati.

SADRŽAJ FILMA

Na graničnom prijelazu između Poljske i Njemačke u lipnju 1993. poljski granični policajci zaustavljaju osobni automobil s troje putnika. Iako vozačica nema važeću putovnicu, jedan od policajaca pušta vozilo preko prijelaza prepoznavši u njemu veliko sportsko ime. To je hrvatski košarkaš Dražen Petrović koji je godinu dana ranije briljirao na Olimpijskim igrama u Barceloni na kojima je s hrvatskom nacionalnom vrstom osvojio srebrnu medalju. Umorni se Dražen nalazi na suvozačevu sjedalu, dok automobil odlazi autoputom na koji počne padati kiša... Osamnaest godina ranije. Dražen je jedanaestogodišnji školarac koji uporno vježba košarku ispred stambene zgrade u rodnom Šibeniku u kojoj živi s majkom Biserkom, ocem 'Jolom' i pet godina starijim bratom Aleksandrom zvanim 'Aco'. I dok je pred Acom uspješna košarkaška karijera, roditelji u Draženu vide umjetnika s obzirom da vježba gitaru. Međutim, Dražen žarko želi postati košarkašem kao i njegov brat. Isprva majka, a zatim i otac odluče upisati Dražena u gradski košarkaški klub Šibeniku. U njoj će daroviti dječak započeti svoj sportski put te s osamnaest godina postati najboljim igračem kluba koji će 1983. osvojiti državno prvenstvo bivše Jugoslavije, ali će ta titula Šibenki ipak biti naknadno oduzeta.

Nakon Šibenika, Dražen odlazi u Zagreb te postaje igračem Cibone kao i njegov brat. I s Cibonom Dražen osvaja državno prvenstvo te prestižni Kup europskih prvaka što će mu 1985. donijeti status velike košarkaške zvijezde. Mladi i uspješni sportaš istodobno upisuje Pravni fakultet te neprestance trenira kako bi održao vrhunsku formu. Skroman i sramežljiv, od početka privlači pažnju djevojaka započevši romantičnu vezu sa Sanjom, popularnom pjevačicom skupine Novi fosili. Ipak, srce će mu osvojiti studentica logopedije Renata koja će ga pratiti u svim njegovim životnim odlukama sljedećih godina. Među njima je ključna odlazak iz domovine u Španjolsku u kojoj će u Madridu zaigrati kao najbolji igrač kluba Real Madrid te s njim osvojiti Kup pobjednika kupova 1989. ubacivši u finalnoj utakmici rekordna 62 koša.

Slika 2. KK Cibona nakon osvajanja Kupa europskih prvaka

Nakon Europe, Dražen odlazi u SAD u klub Portland Trail Blazers, ali je nezadovoljan što je ondje uglavnom na klupi. Slijedi Draženov odlazak u klub New Jersey Nets, dok u njegovoj domovini započne rat zbog čega Dražen strahuje za obitelj i sunarodnjake. Nakon nekoliko godina zajedničkog života Dražen i Renata prekidaju svoju vezu, a Dražena počnu pratiti i ozljede. On zbog njih ne želi odustati od nastupa za košarkašku reprezentaciju Hrvatske koja se osamostalila od ostalih jugoslavenskih republika. Nakon uspjeha na Olimpijskim igrama, Dražena i suigrače čeka Europsko prvenstvo koje se 1993. održava u Njemačkoj. Pri dolasku u Europu Dražen sretno svoju simpatiju Klaru, također košarkašicu, koju je upoznao u SAD-u. Zajedno s Klarinom prijateljom, njih dvoje putuju automobilom iz Poljske u München. Na kišnom autoputu je zastoj, Dražen

izlazi iz automobila i pored njega je još jedan automobil u kojem je – Renata, upravo ide s prijateljicama na izlet u Njemačku. Zasjalo je sunce, a Renata vodi Dražena na jedno posebno mjesto, na igralište, gdje je kao dječak igrao košarku. Baš kao nekad, Dražen baca na koš, a ona mu vraća lopte. U završnoj sceni Dražen, sada kao dječak igra s Aleksandrom, također dječakom, košarku jedan-na-jedan.

POVIJESNO-DRUŠTVENI KONTEKST

Scenarist je odlučio započeti film Dražen vremenom radnje obuhvaća razdoblje od osamnaest godina, od 1975. do 1993. Pritom je redatelj odlučio započeti priču posljednjom godinom u nizu te se zatim vratiti u prošlost i kronološki, odnosno vremenskim slijedom, prikazati najvažnije događaje u privatnom i sportskom životu svoga naslovnog junaka Dražena Petrovića. Ti se događaji zbivaju u širem društvenom kontekstu koji su važan dio filma. Dražen Petrović rođen je u Šibeniku u Hrvatskoj koja je do 1991. bila jedna od šest republika koje su činile Jugoslaviju kao federaciju. U razdoblju opisanom u filmu košarka je bila najpopularniji i najtrofejniji momčadski sport u Hrvatskoj i bivšoj Jugoslaviji, a Dražen Petrović njezin najbolji igrač koji je nakon domovine slavu stekao diljem svijeta. To je bilo vrijeme u kojem su se ljudi informirali preko tradicionalnih medija tiska, radija i televizije što je također zorno prikazano u filmu prigodom tumačenja zašto je Dražen Petrović postao i medijska zvijezda te uzor mladima. Godine 1980.-e bile su veoma živo vrijeme kada su u pitanju glazba, film i kulturni pokreti, dok je Zagreb kao grad u kojem je Dražen Petrović proveo polovicu desetljeća doživio preporod organizacijom ljetne Univerzijade 1987. Film se dotiče i ratnog raspada bivše Jugoslavije te početka Domovinskog rata u Hrvatskoj kada se Hrvatska 1991. nakon provedenih prvih demokratskih višestranačkih izbora i referendumu o suverenosti i samostalnosti, odlučila na državnu neovisnost. Dražen Petrović u tim je teškim okolnostima za Hrvatsku bio kapetan njezine nacionalne vrste te s njom postigao povijesni uspjeh na Ljetnim olimpijskim igrama u Barceloni 1992. izgubivši tek u završnici turnira, i to od vrste SAD-a.

GLAVNI LIK

Dražen Petrović rođen je u Šibeniku 22. listopada 1964. Od djetinjstva igra košarku da bi kao srednjoškolac 1979. postao prvotimcem košarkaškog kluba Šibenka. Iznimno darovit, na poziciji je beka dao nemjerljiv doprinos svom prvom klubu koji je dvije godine zaredom igrao u završnici Kupa Radivoja Korača te u završnici državnog prvenstva bivše Jugoslavije. Od 1984. igra za zagrebački klub Cibonu s kojom osvaja državno prvenstvo, dvije godine zaredom Kup europskih prvaka te Kup pobjednika kupova. Godine 1988. postaje igračem kluba Real Madrid koji dovodi do pobjede u Kupu pobjednika kupova. Kao jedan od rijetkih europskih igrača u to vrijeme, od 1989. igra u američkoj profesionalnoj ligi NBA, najprije za klub Portland Trail Blazers, a od 1991. za New Jersey Nets. S reprezentacijom bivše Jugoslavije osvojio je brončanu (1984.) i srebrnu (1988.) olimpijsku medalju, zatim brončanu (1986.) i zlatnu medalju (1990.) na Svjetskim prvenstvima, dok je kao prvi kapetan košarkaške vrste samostalne Hrvatske osvojio srebrnu medalju na Olimpijskim igrama 1992. U anketi talijanskog lista La Gazzeta dello Sport proglašen je najboljim košarkašem Europe 1986., 1989., 1992. i 1993. Poginuo je 7. lipnja 1993. u prometnoj nesreći u Denkendorfu kraj Ingolstadta u Njemačkoj na vrhuncu svoje sportske karijere. Muzejsko-memorijalni centar Dražen Petrović u Zagrebu, otvoren 2006., nalazi se na trgu koji nosi njegovo ime. Godine 1995. u parku Olimpijskog muzeja u Laussanei u Švicarskoj otkriven je spomenik Dražena Petrovića, djelo hrvatskog slikara i kipara Vaska Lipovca. U košarkašku Kuću slavnih u Springfieldu (eng. Naismith Memorial Basketball Hall of Fame) u SAD-u primljen je posthumno 2002., dok je u Kuću slavnih Međunarodne košarkaške federacije (FIBA) primljen godine 2007.

SREDIŠNJA TEMA

Dražena Petrovića u njegovoj su nadahnjujućoj sportskoj karijeri redovito nazivali 'košarkaškim Mozartom' čime su ga usporedili s jednim od najvećih austrijskih i svjetskih glazbenika svih vremena Wolfgangom Amadeusom Mozartom (1756.– 1791.). Obojica su zarana pokazali nevjerojatnu darovitost u onom čime su se bavili u životu pri čemu je košarka u cijelosti odredila Draženov put. Pritom su njegova igra na terenu i ubacivanje koševa počesto djelovali poput glazbe. Njegov lik u filmu za košarku tvrdi da je 'nešto jače od mene', a lik njegove majke Biserke da je 'njegov život košarka', dok su 'svi drugi tu da mu u tome pomognu'. Stoga je u središtu filma spoj ljubavi prema sportu i – predanog rada i upornosti da bi se u bavljenju sportom postigli vrhunski rezultati. Ti su Draženovi rezultati bili plodom njegova talenta, posvećenosti košarci i podrške koju je dobivao od svoje obitelji do milijuna obožavatelja koji su ga pratili u domovini i svijetu. Također, film tematizira što sve bavljenje profesionalnim sportom donosi, uključujući iscrpljujuće treninge te razočaranja s kojima se i najbolji sportaši neizbježno suočavaju. Iako je riječ o priči u kojoj je unaprijed poznat tragičan završetak života središnjeg lika, film slavi svoga naslovnog junaka kroz jedinstvenu sportsku karijeru te utjecaj na druge ljude.

Slika 3. Dražen nakon treninga

FILMSKA IZRAŽAJNA SREDSTVA

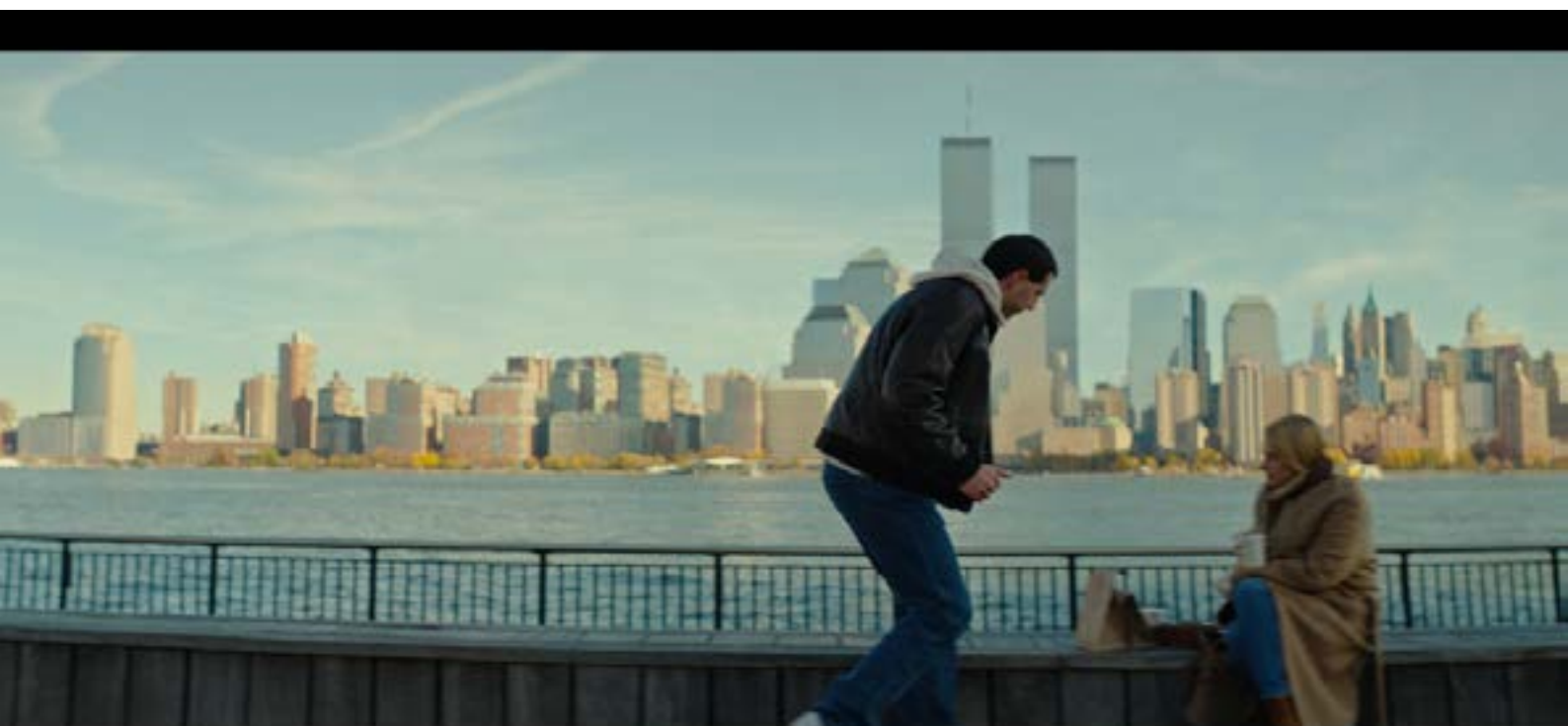
GLUMA

Dražen je biografsko-sportska drama u čijem je središtu lik svjetski poznatog košarkaša, prepoznatljivog svojom pojavom i igrom. U ovom žanru glumci koji svojom izvedbom uprizoruju stvarni lik, na njega uvelike podsjećaju fizičkim izgledom što se dodatno može naglasiti ostalim izražajnim sredstvima poput šminke, frizure i kostimografije. Za uloge Dražena Petrovića u dječjačkoj i odrasloj dobi autori projekta i redatelji su izabrali mlade glumce koji na najbolji način mogu uvjeriti publiku da ih kroz priču vodi filmska inačica slavnog sportaša. Kako su i ostali protagonisti u filmu osobe iz stvarnog života, i u njihovu je slučaju trebalo izabrati glumice i glumce koji svojim izgledom i mogućnostima interpretacije optimalno odgovaraju liku. Kada je riječ o filmskim likovima djece, veoma se često organiziraju audicije na kojima redatelj/-ica sa suradnicima, temeljem prikazanih mogućnosti, bira ponajbolje male glumice i glumce za određeni lik. Tako u Draženu nastupaju i glumci kojima je to prvi filmski angažman uopće, i profesionalna glumačka ekipa kojoj su izvedbe u filmovima životni poziv.

LOKACIJE / SCENOGRAFIJA

Kako bi se postigla vjerodostojnost priče o stvarnim ličnostima i događajima, u biografskim je dramama nužno izabrati ona mjesta za snimanje koja su ista kao u stvarnosti ili lokacije koje njima najviše odgovaraju. Ekipa filma Dražen odlučila se za autentične lokacije, odnosno za gradove u kojima je središnji lik uistinu živio i radio. To su Draženov rodni grad Šibenik i glavni grad Hrvatske Zagreb, te američki gradovi New Jersey i New York. Scenografski je rad uključio izbor te korištenje i svih ostalih unutarnjih i vanjskih prostora među kojima su stanovi, ulice, škola, sportske dvorane, fakultet, hoteli, zrakoplovna luka i noćni klubovi, na temelju njihove autentičnosti ili što veće sličnosti.

Slika 4. Dražen i Renata u New Jersey-u

KOSTIMOGRAFIJA, ŠMINKA I FRIZURA

Glavnina radnje filma zbiva se tijekom 1970.-ih kada je Dražen Petrović bio dječak te tijekom 1980.-ih kada je u svojim dvadesetim godinama doživio strelovit sportski uspjeh. Oba su desetljeća prepoznatljiva zbog tadašnje mode i stila života što je uz izabrane lokacije na filmu dočarano kostimografskim radom te šminkom i frizurom. Kako je glavni junak i kao dječak, i kao mladić imao prepoznatljivu kovrčavu frizuru i crnu kosu, upravo je ovaj dio opisivanja njegova lika na filmu zahtijevao što uvjerljiviji rad majstora. Glede kostima, i oni su u skladu s godinama kada se radnja zbiva, te ovisno o desetljeću o kojem je riječ možemo razlikovati pojedinu odjeću poput košulja, haljina i hlača. S druge strane, kostimografski rad u Draženu kao sportskoj drami nužno je uključio izradu sportske odjeće, i to one koju su izvorno koristili klubovi u priči.

MONTAŽA I EFEKTI

Kao izražajno sredstvo i stvaralački postupak vezivanja pojedinih kadrova, montaža u filmu Dražen ovisi o pojedinoj sceni; u prizorima s igranjem košarke ona je ritmička, dok u prizorima razgovora među pojedinim likovima ima sporiji tempo izmjena kadrova kako bi se naglasila njihova stanja i odnosi. Redatelji povremeno koristi postupak elipse kao diskontinuiranoga montažnog prijelaza, pri čemu se preskaču pojedina zbivanja radi sažimanja priče ili naglašavanja određenih događaja. U postprodukcijskoj fazi rada na filmu, odnosno u radu na prethodno snimljenom materijalu, korišteni su vizualni efekti poput tehnike zelenog zaslona kada se na tako snimljenom prizoru slika naknadno dodaje.

Slika 5. Behind the scenes snimanja utakmice

GLAZBA

Povijesno razdoblje o kojem je u filmu riječ – od sredine 1970-ih do početka 1990-ih – dočara-
no je i pomoću glazbene kulise. Ona uključuje pojedine pjesme koje su nastale ili su se slušale u to
vrijeme, a važnu ulogu u profiliranju središnjeg junaka ima i njegovo sviranje gitare, bilo kao dječaka u
kući i školi, bilo kao mladića koji se na taj način želi svidjeti djevojci u koju je zaljubljen.

DOKUMENTARNI ISJEČCI

Premda je Dražen igrani film, u njemu je korišten i dokumentarni materijal (TV prijenosi) s
jpoznatijih utakmica Dražena Petrovića čime se dodatno naglašava autentičnost te povezuju stvarni
događaji s onima koje prikazuje film.

PREMIJERA I ŽIVOTNI CIKLUS FILMA

Svjetska premijera filma Dražen upriličena je 2024. na rođendan Dražena Petrovića 22. lis-
topada u njegovu rodnom gradu Šibeniku, točno šezdeset godina od njegova rođenja. Uz mno-
gobrojne uzvanike premijeri je nazočila ekipa filma. Nakon toga se film počeo prikazivati u kinima
u Hrvatskoj i inozemstvu čime je započela njegova kinodistribucija. U životnom ciklusu jednoga
igranog filma poput Dražena od priprema (prvotne zamisli, rad na scenariju i redateljskom konceptu,
osiguravanje proračunskih sredstava), preko pretprodukcije (podjela glumačkih uloga i ostalih zadaća
na filmu) i produkcije (pripreme snimanja, snimanje na lokacijama i specijalni efekti) do postpro-
dukcije (montaža slike i zvuka, vizualni efekti, sinkronizacija) i kinodistribucije, može proći više
godina, uključujući i sudjelovanja na filmskim festivalima u zemlji i inozemstvu.

Slika 6. Svjetska premijera filma Dražen u Šibeniku

FILMSKI ŽANROVI – PONAVLJANJE

COMING-OF-AGE I BIOGRAFSKI FILM

Recite nam, što znači pojam coming-of-age film? (Riječ je o filmu u kojem najčešće protagonist prolazi duži ili kraći period odrastanja ili tek jednu njegovu ključnu fazu, sa svim spoznajama koje s odrastanjem dolaze: uočavanje vlastitih i tuđih mana, vrlina, gradnja identiteta, učenje, propitivanje tjelesnosti, duhovnosti i psihologije.)

Biografski (igrani) film (biopic) tematizira život neke istaknute osobe, a može se preklapati s povijesnim filmom. Biografski film može pripadati i dokumentarnom, obrazovnom filmu. Navedite neke biografske filmove koje ste gledali i potom se pokušajte sjetiti nekog biografskog sportskog filma. (Učenici neka prvo navedu filmove koje su oni gledali pa ih mogu kratko prokomentirati i opisati, a zatim (ili u slučaju da se ne sjetite ni jednoga), nastavnik može odabrati filmove s ovoga popisa ili iz vlastitog sjećanja, pitati učenike jesu li ih gledali te ih zatim s njima prokomentirati: Zelena knjiga: Vodič za život (Green Book, 2018., r. P. Farrelly); Amadeus (1984., r. M. Forman) o Mozartu; Društvena mreža (Social Network, 2010., r. D. Fincher) o Marku Zuckerbergu, Uhvati me ako možeš (Catch Me If You Can, 2002., r. St. Spielberg), Predivan um (A Beautiful Mind, 2001., r. R. Howard) o Johnu Nashu, sportski film Izazivač: Le Mans '66 (Le Mans '66, 2019, r. J. Mangold), I Wanna Dance With Somebody (2022, r. K. Lemmons) o Whitney Houston, Moje pjesme, moji snovi (Sound of Music, 1965., r. R. Wise), – to su, dakako, najpoznatiji primjeri prilagođeni uzrastu osnovnih škola, mogu se navesti i mnogi drugi npr. neki neholivudski ili hrvatski film npr. Dnevnik Diane B (2019., r. D. Budisavljević) pa i Kontesa Dora (1993., r. Zv. Berković), pseudobiografski film o skladateljici Dori Pejačević.

Slika 7. Dražen, Biserka i Aleksandar Petrović (Zrinka Cvitešić, Tonko Stošić, Lovre Tanfara)

Obavezno u ovom kontekstu u srednjoškolskoj nastavi treba spomenuti prvi hrvatski dugometražni igrani film Lisinski (1944., r. O. Miletić), jer taj film upravo i pripada žanru biografskog filma. U 4. razredu gimnazije preporuča se da učenici pogledaju ovaj film te ga usporede s Draženom.

SPORTSKA DRAMA

Prisjetimo se sada nekih sportskih, ali ne nužno biografskih drama koje ste gledali. Kao i u prethodnom zadatku, komentirajte filmove kojih se možete sjetiti te eventualno neki sa sljedećeg popisa: Izazivači (Challengers, 2024., r. L. Guadagnino) sa Zendayom u glavnoj ulozi; animirani film Auti (Cars, 2006., r. J. Lasseter i J. Ranft), The Karate Kid (1984., r. J. G. Avildsen), Izazivač: Le Mans '66 (Le Mans '66, 2019, r. J. Mangold), Djevojka od milijun dolara (Million Dollar Baby, 2004., r. Cl. Eastwood), Rocky (1976., r. J. G. Avildsen), Utrka života (Rush, 2013., r. R. Howard) o Jamesu Huntu i Nikiju Laudi.

U hrvatskoj kinematografiji ističe se Plavi 9 (1950, r. Kr. Golik) Tehnički, također i Metastaze (2009., r. Br. Schmidt), koji možemo spomenuti, ako je netko u srednjoj školi gledao taj film, ali kako to nije dječji film, bolje ga je ne predlagati u ovom kontekstu.

Slika 8. Dražen u New Jerseyu

Neke od najpoznatijih sportskih drama dokumentarni su filmovi, primjerice Senna (2010, r. A. Kapadia), Free Solo (2018, r. J. Chin i E. Chai Vasarhelyi) ili Ikar (Icarus, 2017, r. Br. Fogel) o dopinškom skandalu na zimskim olimpijskim igrama u Sočiju. U Hrvatskoj su, s obzirom na veliki uspjeh hrvatskih sportaša, snimljeni dokumentarni filmovi o Ivici i Janici Kostelić, braći Sinković, nogometnoj reprezentaciji i drugi, od kojih vrijedi spomenuti i dokumentarni film Jakova Sedlara Košarkaški Mozart (1996.) o Draženu Petroviću.

ZADACI TIJEKOM GLEDANJA FILMA

Učenici se mogu podijeliti u grupe i raditi bilješke tijekom filma. Svaka grupa se može fokusirati na jedan predloženi element. Moguć je i individualni rad. Kod gledanja filma posebnu pozornost obratite na:

- karakterizaciju likova (Dražen, Aleksandar, Renata, mama Biserka)
- kostimografiju, šminku i frizuru
- lokacije i scenografiju
- boje, osvjetljenje i atmosferu
- glazbu
- elemente dokumentarnog filma
- završne scene filma

Nakon završetka filma napravimo kratku emocionalno-intelektualnu pauzu da nam se svima slegnu dojmovi i emocije. Nakon toga pripremimo se za analizu filma.

ZADACI NAKON GLEDANJA FILMA

Započnimo analizu tako da stvorimo opuštenu atmosferu u učionici i da se svi mogu uključiti u raspravu. Možemo postaviti učenicima pitanje kako im se film svidio: dobro, srednje ili loše. Najprije izbrojimo i na ploču napišemo koliko ima onih kojima se film svidio, koliko onih kojima nije, a koliko ih je reklo srednje. Zatim prozivamo učenike koji žele obrazložiti svoj odgovor i ispriopovijedati koji im se dio najviše svidio, a koji nije.

KARAKTERIZACIJA LIKOVA – FUNKCIONALNA OBITELJ

Film Dražen pripada klasičnom pripovjednom filmskom stilu, što znači da je pripovijedanje linearno (kronološki), naglasak je na razvoju jednog (glavnog) lika, filmska izražajna sredstva (gluma, kostimografija, scenografija, glazba, rad kamere) su u funkciji priče, ne bi li ona bila izložena jasno i pregledno.

Prisjetimo se što smo na satu lektire učili o fabuli u književnom tekstu i pokušajmo je primijeniti na film. Kada razgovaramo o fabuli, prvenstveno razgovaramo o (filmskoj) priči i radnji te o njezinom strukturiranju (u kazalištu, operi i filmu, također se govori o podjeli na činove). Koji su osnovni elementi fabule koje smo učili? (Uvod, zaplet, vrhunac, rasplet i završetak.)

Unatoč klasičnom pripovjednom stilu, kod Dražena nije lako jasno raspoznati klasični fabularni tijek – zbog specifičnosti lika i njegove tragične sudbine, atmosfera je u većini filma nastrojena pozitivno, pritom izbjegavajući melodramu i patetiku.

U kojem trenutku u filmu biste odredili zaplet? (Najpreciznije, u trenutku kada Dražen počinje igrati za Trail Blazerse i seli u SAD – ovdje se iznevjeravaju njegova očekivanja, pojavljuje se osjećaj otuđenja, frustracija s menadžerom i novim klubom, shodno tome ljubavni problemi i nostalgичan odnos prema obitelji, a sve se poklapa s početkom Domovinskog rata u Hrvatskoj.) Učenici također, ne bez razloga, zaplet mogu smjestiti već u trenutak kada obitelj otkriva da Dražen ne vježba

gitaru, nego da potajno vježba košarku unatoč urođenom zdravstvenom problemu, svađa u obitelji, pomirba i Draženov početak košarkaške karijere u Šibenki. S obzirom na razvoj priče, čitav uspon u Draženovoj karijeri, do odlaska u SAD, jer prikazan vrlo pozitivno i, dramaturški gledano, daje uvod u dramu koja slijedi.)

Prema do sada navedenom, kada primjećujemo dramski vrhunac, a kada rasplet? (Vrhunac – prekid s Renatom, svađa s menadžerom, odlazak iz Trail Blazersa, vrlo brzo nakon toga rasplet slijedi u novim uspjesima s hrvatskom košarkaškom reprezentacijom i odlazak u Netse – Draženu se otvaraju nove mogućnosti prije naglog nesretnog završetka.)

Komentirajmo uvodne scene u Šibeniku – kako se slaže obitelj, primjećujemo li sukob, je li obitelj funkcionalna ili disfunkcionalna? (Obitelj se dobro slaže, vrlo pozitivan odnos između braće. Dražen pomalo zavidi Aci, a zapravo mu se divi, želi biti kao on, misli da može biti i bolji od njega. Aco utječe na Draženove interese više od roditelja. Primjećujemo uobičajeni odnos unutar obitelji, manje sukobe oko interesa roditelja i djece, generalno pozitivnu atmosferu. Svakako je riječ o funkcionalnoj obitelji.)

ZADATAK: Podijelimo učenike u četiri skupine, svaka skupina ima zadatak ispuniti sljedeću tablicu za sljedeća četiri lika: Dražen, Renata, Aleksandar, Biserka. Tablice možemo ispisati i podijeliti učenicima. Zadatak se može obaviti i tako da se formiraju tri skupine, svi pišu o Draženu te svaka skupina o još jednom sporednom liku.

U tablicama niže navedeni su neki mogući odgovori. Ne postoje netočni odgovori, samo pojedina zapažanja i analize učenika, koje u ovakvim vježbama treba koliko je moguće posve uvažiti.

Tablica 1. Zadatak za ispuniti

IZGLED (GRAĐA, VISINA, STAV, OSOBINE LICA, ODJEĆA/ KOSTIM, ŠMINKA, FRIZURA)	PONAŠANJE, GLAVNE OSOBINE, NAJIZRAŽENIJA KARAKTERNA CRTA	STRUKTURALNI TIP ULOGE (GLAVNI JUNAK/JUNAKINJA, ROMANTIČNI PAR, POMAGAČ, PREPREKA, ZLIKOVAC, UČITELJ, ŠALJIVI LIK...)	ODNOS PREMA GLAVNOM LIKU.

DRAŽEN

IZGLED (GRAĐA, VISINA, STAV, OSOBINE LICA, ODJEĆA/ KOSTIM)	PONAŠANJE, GLAVNE OSOBINE, NAJIZRAŽENIJA KARAKTERNA CRTA	STRUKTURALNI TIP ULOGE (GLAVNI JUNAK/JUNAKINJA, ROMANTIČNI PAR, POMAGAČ, PREPREKA, ZLIKOVAC, UČITELJ, ŠALJIVI LIK...)	ODNOS PREMA GLAVNOM LIKU.
Već kao dječak te kao odrastao čovjek: visok, relativno mršav, žilav, snažan, spretnan. Karakteristična crna kovrčava kosa, mikrofonka, kasnije kraća kosa, kao simbol promjene u karijeri, sportsko i opušteno odijevanje – Dražen ostaje tip dečka iz susjedstva unatoč popularnosti.	Neizmjeno uporan, povremeno tvrdoglav, iznimno fokusiran na košarku, odrješit oko stavova, nepokolebljiv. Nije bahat ni umišljen, slava mu nije „udarila u glavu“, pomaže kolegama i prijateljima, skroman, emotivan.	Glavni junak, sudjeluje u romantičnoj vezi.	Glavni lik.

Tablica 2. Primjer ispunjene tablice za lik Dražen

ALEKSANDAR

IZGLED (GRAĐA, VISINA, STAV, OSOBINE LICA, ODJEĆA/ KOSTIM)	PONAŠANJE, GLAVNE OSOBINE, NAJIZRAŽENIJA KARAKTERNA CRTA	STRUKTURALNI TIP ULOGE (GLAVNI JUNAK/JUNAKINJA, ROMANTIČNI PAR, POMAGAČ, PREPREKA, ZLIKOVAC, UČITELJ, ŠALJIVI LIK...)	ODNOS PREMA GLAVNOM LIKU.
Već kao dječak te kao odrastao čovjek: visok, relativno mršav, viši od Dražena	Poslušan i odan, voli Dražena i želi mu uspjeh, ali ga smatra premladim za košarku. Kasnije bezuvjetna podrška (svim likovima).	Pomagač.	Brat, bezuvjetna podrška.

Tablica 3. Primjer ispunjene tablice za lik Aleksandra

RENATA

IZGLED (GRAĐA, VISINA, STAV, OSOBINE LICA, ODJEĆA/KOSTIM)	PONAŠANJE, GLAVNE OSOBINE, NAJIZRAŽENIJA KARAKTERNA CRTA	STRUKTURALNI TIP ULOGE (GLAVNI JUNAK/JUNAKINJA, ROMANTIČNI PAR, POMAGAČ, PREPREKA, ZLIKOVAC, UČITELJ, ŠALJIVI LIK...)	ODNOS PREMA GLAVNOM LIKU.
Visoka, svjetlokosa, jednostavna, „djevojka iz susjedstva“.	Emotivna, povremeno nesigurna.	Romantična veza s Draženom.	Voli Dražena i podržava ga, ali ne može pratiti stil njegova života. Prekida ljubavnu vezu s njim.

Tablica 4. Primjer ispunjene tablice za lik Renate

BISERKA

IZGLED (GRAĐA, VISINA, STAV, OSOBINE LICA, ODJEĆA/KOSTIM)	PONAŠANJE, GLAVNE OSOBINE, NAJIZRAŽENIJA KARAKTERNA CRTA	STRUKTURALNI TIP ULOGE (GLAVNI JUNAK/JUNAKINJA, ROMANTIČNI PAR, POMAGAČ, PREPREKA, ZLIKOVAC, UČITELJ, ŠALJIVI LIK...)	ODNOS PREMA GLAVNOM LIKU.
Riđokosa, damski stil, odaje strogoću, ali i ukus. Karakterističan modni stil 1980-ih i 90-ih.	Majčinski zaštitnički nastrojena, slijedi majčinski instinkt, stroga, ali draga prema svima. Upozorava Renatu da možda neće moći pratiti Draženov stil života.	Pomagačica, učiteljica.	Bezuvjetna podrška sinovima, ali i drugim likovima.

Tablica 5. Primjer ispunjene tablice za lik Biserke

ATMOSFERA, OSVJETLJENJE I BOJA U FILMU (6. - 8. RAZRED)

Prisjetimo se uvodnih scena koje se odvijaju u Šibeniku. Primjećujemo uporabu krupnog plana, ali često i srednjeg te američkog plana, a manju uporabu polutotala i totala, bilo u interijerima, bilo u eksterijerima? Zašto redatelji ne koriste često polutotale i totale u interijerima, a zašto ih ne koristi u eksterijerima? (U interijerima želi bližim planovima, dinamičnim kadrom i zagasitim osvjetljenjem prikazati skučenost relativno malog stana Petrovića, ali u kojem vlada dobro raspoloženje i atmosfera, dosta je kretanja i interakcije među likovima. U eksterijerima se bližim planovima prikazuju uglavnom odnosi među likovima, njihova povezanost međusobno, ali i sa samim gradom. Ključni elementi su naselja, stambene zgrade i igrališta, a ne, npr. arhitektonski simboli grada.)

ZADATAK: Pogledajmo scenu, u kojoj Dražen vježba u dvorani u Šibeniku i razgovara sa čistačicom. Analizirajmo.

SCENA A 10:10 - 11:15

LINK: https://drive.google.com/drive/folders/16Fs4ScMRhMCwxbMdGMcQ270B_PTPpsgL?usp=sharing

Koji je plan korišten? (Dubinski kadar, polutotal). Zašto? (Pokazuje usredotočenost i upornost, ali i Draženovu samoću.) Što nagoviješta ta scena, postoje li u filmu slični kadrovi? (Postoje, kasnije, kada Dražen sam trenira nakon utakmica ili treninga u Ciboni i Portlandu. Kadrovi nagovještaju osjećaj osamljenosti, otuđenosti i nostalgije koji će prevladavati u drugom dijelu filma.) Koji likovi se Draženu pridružuju u scenama koje započinje samostalnim treningom i zašto? (Aleksandar i Renata. To su emotivne scene i šansa da se u filmu razviju odnosi između likova, a da fokus ostane na košarci.)

Kakvo je osvjetljenje u sceni koju smo gledali i zašto? (Zagasito osvjetljenje, prevladava narančasta boja – svjetlo, parket, lopta. To je večernja/noćna scena pa je dosta elemenata zatamnjeno, crna boja. Boje su tople, a ozračje pozitivno.) Koju ste boju primijetili u uvodnim scenama filma, bilo da je riječ o scenografiji, osvjetljenju, kostimima, šminki ili frizuri? (Upravo narančastu. Osvjetljenje često daje upravo tu boju, također Draženov dres, određeni kostimografski i scenografski detalji. Crna i narančasta su i boje KK Šibenka. Često se pojavljuje u komplementarnom kontrastu s plavom.) Što simbolizira narančasta boja u ovim scenama? (Toplinu, usredotočenost i pozitivan stav.)

Koje još boje dominiraju u filmu u zagrebačkim scenama te u američkim scenama? Pokušajte se prisjetiti i pojasniti odabir upravo te palete boja. (Bijela, crvena i plava – boje Hrvatske, Zagreba, Cibone, ali i Real Madrida te NBA-lige. Dio toga je možda slučajnost, ali svakako tranzicija s narančasto-crno-plave u bijelo-crveno-plavu postoji, što simbolizira i promjenu lokacije i životnog stila te Draženovo odrastanje. Zanimljivo, trećim i četvrtim činom dominiraju bež i zelena, kao hladnije pastelne boje, koje simboliziraju hladnoću, samoću i potpunu suprotnost ranijem životu. Ove boje primjećujemo u kostimografiji, scenografiji i eksterijerima.)

GLAZBA U FILMU

U kojem trenutku prvi put čujemo glazbu u filmu Dražen? (Na samom početku filma, dok je ekran zatamnjen, prije uvodne scene filma.) Obrazložite, prema vašem mišljenju, zašto je glazba u ovom slučaju korištena? (Glazba nas uvodi u film, stvara početnu atmosferu, smiruje nas i priprema na film? Glazba u vidu pjesama popularnih hrvatskih i jugoslavenskih bendova novog vala (1970-e i 1980-e) te nešto kasnijih izvođača sastavni je dio određenog tipa scenskih sekvenci. Sjećate li se kojih? (Montaže treninga i košarkaških utakmica.) Koju ulogu obnaša glazba u tim scenama? (Pojačava dojam, atmosferu, tempo scene i dodaje na emotivnosti.)

Glazba je, zaključujemo, u filmu sastavni dio pripovijedanja, a u kojoj se situaciji glazba pojavljuje kao dio filmske priče kada je izvodi sam lik? Kakvu funkciju ona tada ima? (Kada Dražen svira gitaru, kao dječak, dok vježba i kada, kao odrastao momak, zavodi Renatu. Ponovno emotivna glazbena nota, daje likovima dozu uvjerljivosti i ljudskosti.)

MONTAŽA U FILMU I DRAMATURGIJA SPORTA

Slika 9. Draženova majka Biserka na utakmici

ZADATAK: Pogledajmo te analizirajmo jednu od montažnih sekvenci košarkaških utakmica, u kojima se pokazuje Draženovo umijeće. Ispunimo sljedeću tablicu prema parametrima kadra, tako da zaokružimo sve ili najčešće parametre koji odgovaraju kadrovima u sekvenci:

SCENA B 48:30 - 49:00

LINK: https://drive.google.com/drive/folders/16Fs4ScMRhMCwxbMdGMcQ270B_PTPpsgL?usp=sharing

Tablica 6. Tablica parametara za nastavnike

PLAN	TOTAL	POLUTOTAL	SREDNJI	AMERIČKI	BLIZU	KRUPNI	DETALJ
DUBINA	DUBINSKI		PLOŠNI		AUTORSKI		
RAKURS		DONJI				GORNJI	
P O K R E T KAMERE	VOŽNJA		PANORAMA		NEMIRNI KADAR		STATIČNI KADAR
TRAJANJE	VRLO KRATKI	KRATKI KADAR		DUGI KADAR		VRLO DUGI	

Pojašnjenje odabira: Totali i polutotali prikazuju cijelu dvoranu, srednji i američki plan koriste se za prikaz igrača u akciji, a detalj za određene pokrete ruku, nogu i lopte. Uglavnom su plošni kadrovi, s igračima u prvom planu te publikom u pozadini. Redovita je uporaba gornjeg i donjeg rakursa zbog dodatnog akcijskog efekta tijekom atraktivnih poteza. Korištena je vožnja kamere koja u brzom tempu prati igrače, također i nemirni kadar koji slijedi njihove poteze. U maniri glazbenoga spota ili akcijske sekvence, zbog pojačanja tempa i dinamike kadra koriste se vrlo kratki kadrovi u trajanju od svega nekoliko sekundi.

Tablica gore je primjer za nastavnika i ispunjena je prema metodičkom prijedlogu. Tablica niže je zadatak za učenike koje nastavnik može ispisati i podijeliti na nastavi.

Tablica 7. Tablica parametara za učenike

PLAN	TOTAL	POLUTOTAL	SREDNJI	AMERIČKI	BLIZU	KRUPNI	DETALJ
DUBINA	DUBINSKI		PLOŠNI		AUTORSKI		
RAKURS		DONJI				GORNJI	
POKRET KAMERE	VOŽNJA		PANORAMA		NEMIRNI KADAR		STATIČNI KADAR
TRAJANJE	VRLO KRATKI	KRATKI KADAR		DUGI KADAR		VRLO DUGI	

Objasnite svoje odabire u tablici. Izuzev kamere, koja još stilska izražajna sredstva pojačavaju napetost i akcijski dojam u ovim sekvencama? Koji filmski rod još prepoznajete u dijelovima spomenutih sekvenci? (Spomenuli smo već glazbu, zatim i gluma, doslovno fizički rad glumaca koji glume košarkaše te ubacivanje dokumentarnih arhivskih snimki Draženovih utakmica. Miješanje filmskih rodova u ovom slučaju daje na autentičnosti te na nostalgичnom i dramatičnom osjećaju sekvenci.) Takva brza izmjena kadrova naziva se ritmičkom montažom.

Kada na ekranu gledate košarkašku utakmicu (ili utakmice većine drugih dvoranskih ili stadionskih momčadskih sportova), koji je filmski plan upotrijebljen u većini prijenosa utakmice i zašto? Je li kamera mirna ili se kreće te kako se kreće? Zašto se koristi upravo taj kadar? Koji filmski efekti ili trikovi se povremeno pojavljuju u tim kadrovima, posebno u „ponovljenim snimkama“? Usporedite s dokumentarnim isječcima iz montažnih sekvenci košarkaških utakmica u Draženu. (Koristi se većinom total, koji nam daje preglednost igre na velikom dijelu terena. Kamera se kreće uglavnom panoramno, desno i lijevo, ovisno o smjeru igre. U ponovljenim snimkama vidamo usporavanje (slow-motion) i zaustavljanje kadra-sličice.)

Prisjetimo se scena iz filma koje čine kontrast ritmičkoj montaži košarkaških utakmica, kada su tempo i izmjena kadrova znatno sporiji, atmosfera melankolična, ali ponovno imaju snažnu dramaturšku funkciju. Koje su to scene? (Scene kada je Dražen u Portlandu, kada ne igra, odnos s Renatom slabi, a nostalgija za domom sve jača.) Draženov život je košarka i većina dramaturgije filma proizlazi upravo iz samoga sporta, bilo iz Draženova govora o košarci, scena same igre ili nezadovoljstva manjkom igre ili lošom igrom, zbog čega prekida i s djevojkom i zbog čega se mijenja ritam i atmosfera samih scena. Kojim planom (najčešće u statičnom kadru) su prikazane vizure američkih gradova, za razliku od Šibenika i Zagreba? (U totalu, kao da je taj grad udaljen, kao da likovi nemaju dodira sa samim gradom i životom u njemu.)

Možete li objasniti englesku frazu *alone at the top*? (Kad si na vrhu, najbolji si, ali ondje si isto tako usamljen – svi drugi su ispod tebe, i rivali i prijatelji.)

Slika 10. Behind the scenes snimanja utakmice

BIOGRAFSKI FILM I BIOGRAFIJA

Iz nastave hrvatskog jezika, ali i povijesti, glazbene i likovne umjetnosti, poznati su vam pojmovi biografije. Prisjetite se i pojasnite književnu vrstu biografije. (U osnovnom tumačenju: opis života osobe.) Koji su filmski rodovi pogodni za prikaz nečije biografije? (Najčešće igrani i dokumentarni film, ali i animirani film.) Kojim postupcima biografiju prikazuje igrani film, a kojim dokumentarni film? (Igrani – stilskim izražajnim sredstvima: glumom, kostimografijom, šminkom; dokumentarni – dokumentarnim tehnikama: intervju, anketa, ispovjedni film, direktni film...)

U kojim ste se još umjetničkim formama upoznali s biografijom? (U književnosti, povijesti, također u kazalištu, popularnoj kulturi...) Koje su najveće sličnosti u filmskoj i književnoj biografiji? (Pripovijedanje, fokus na lik o čijoj biografiji se radi, linearna naracija.)

U filmu Dražen biografski elementi su prikazani stilskim izražajnim sredstvima.

ZADATAK: Podijelimo učenike u četiri skupine. Svaka skupina preuzima jednu kategoriju filmskih izražajnih sredstava i pojašnjava kako je ona uključena u žanr biografije.

GLUMA – izgled likova maksimalno se podudara s izgledom osoba koje glume; gestikulacija i mimika uvijek je na osnovu ponašanje osoba koje glume, npr. visina glumca, kretnje, gestika, mimika i sl. Koliko je gluma i izgled glumaca uvjerljiv? Obrazložite.

KOSTIMOGRFIJA – kostimi su kreirani po uzoru na modu (u Hrvatskoj) od 1970-ih do 1990-ih: komentirajte izgled: sportskih dresova, dječakovih odjevnih predmeta, Biserkinog i Renatinog stila odijevanja.

ŠMINKA I FRIZURA – prokomentirajte frizure likova (Dražhen, Aleksandar, Biserka, Renata). Dražen je bio poznat po svojoj signature frizuri, kako ju je glumac nosio? Je li izgled glumaca uvjerljiv?

SCENOGRFIJA – koje sve lokacije prepoznajete u filmu? Film je sniman na lokacijama u Hrvatskoj i SAD-u. Djeluju li vam lokacije uvjerljivo? Koje najviše i u kojem dijelu filma? Na koji način se lokacije prilagođavaju biografskom filmu koji je vezan uz određeno povijesno razdoblje? (Pomno biranje autentičnih lokacija, location scouting, izbjegavanje anakronizama (elemenata koji bi mogli „odati“ da ne pripadaju vremenu u kojem se odvija radnja), specijalni efekti (dodavanja i „brisanje“ detalja“).

ZAVRŠNE SCENE FILMA

Prepričajte završetak filma i pokušajte ga protumačiti. Što za vas znači kraj ovoga filma? Koji osjećaj izaziva? Zašto je, s filmskog stajališta, Renata lik koji se pojavljuje na kraju, a ne Klara? Koja je pouka filma? (Automobil se, zbog zastoja na cesti, zaustavlja, Dražen izlazi iz auta koji vozi Klara i sreće Renatu koja s prijateljicama ide na izlet u Njemačku. Ona ga povede uz autocestu do posebnog mjesta – starog košarkaškog igrališta. Dražen baca na koš, a ona mu vraća lopte, baš kao nekad u SAD-u dok su bili zajedno. Dražen je ponovno dječak i igra s bratom košarku jedan na jedan.)

Renata se pojavljuje u završnoj sceni, jer je iz filmske perspektive ona Draženu kao liku i gledatelju mnogo bliskija od Klare koja je sporedna uloga te gledatelj s njom (kao i s Aleksandrom i likovima dječaka) osjeća povezanost.

Slika 11. Romina Tonković kao Renata

Kraj filma ne želi pomutiti opći slavljenički dojam koji film ostavlja i koji pokazuje Draženu u svjetlu njegovih uspjeha i u dobrom odnosu sa svojom obitelji, prijateljima i suigračima. Očekuje se da je Draženova tragedija dobro poznata gledateljima pa film umjesto tragično, završava motivom inspiracije i ogromnog nasljeđa, koje je Dražen zauvijek ostavio svojim fanovima i budućim sportašima.

METODIČKI MATERIJAL PRIPREMILI

Hrabren Dobrotić, mag. hrvatskog jezika i književnosti i komparativne književnosti, filmolog
dr. sc. Boško Picula, politolog, filmski kritičar
Ivana Jakobović Alpeza, prof. hrvatskog jezika i književnosti, urednica
Magdalena Matković, grafičko oblikovanje